

проф. Васил Стефанов, поздравление от проф. Любомир Халачев. На представянето на сборника присъстваха и част от първия випуск, които споделиха своите чувства и равностметки от дълго изминатия път. Оказа се, че той не винаги е лек, приятен, че доста често пъгата доминира, но въпреки всичко усещането за мисия успява да възвърне куража и вярата. А за да се „слеем“ с века и новите технологии проф. Славчо Маленов беше изготвил мултимедийна презентация със снимки,

даващи визуален облик на минали спектакли, студенти, фестивали, като се стигна до последния завършил клас в специалността.

„Музиката и театъра се развиват във времето“ – казва в част от изказването си Белчо Христов, дългогодишен музикант от Националната филхармония. За да поздравя куклениците по повод многобройните им празници в този ден, той реши да използва своето изкуство, а именно музиката. Избраните от него произведения бяха „Токата и fuga“ от Йохан

Себастиан Бах, изпълнена в реми-нонор от акордеон и романс от Средните векове.

Усещането, което породи цялата церемония, възбуди надежда, че има как мечтите да станат реалност, че магистрите са в самите нас и че постигането им е възможно – стига човек да е убеден в Красотата и Добротата. Защото, когато това са двигателите на всяка кауза, успехът е неминуем, е, разбира се, допълнен с огромна доза отпаденост и постоянна работа. ■

Богата на съдържание книга

Проф. Васил Стефанов

Когато преди няколко дни дадох набързо по телефона съгласието си на проф. Синигерска „да представя“ юбилеен сборник, посветен на 50-годишнината на висшето образование за куклен театър, не си давах сметка, че постъпвам лекомислено. Лекомислено, защото не знаех нито какво съдържа този сборник, нито кои са неговите автори, не знаех дори обема му и външния му вид. По-късно същия ден, когато вече държах книгата в ръцете си и още по-късно, когато се зачетох в текстовете, не съжалях, че съм проявил лекомислие. Така, както са подредени (донякъде в хронологична последователност) студиите и статиите в сборника ме върнаха 50 години назад към времето на началото, когато самият аз бях свързан с кукления театър, дори ми припомниха, че съм бил в състава на изпитната комисия, която през 1962 г. подбра студентите за първия випуск по куклено актьорско майсторство. И това припомняне ми беше приятно. Дори много приятно.

Мисля, че задачите, които си поставя подобен сборник, са традиционно определени от самия юбилеен повод, така да се каже – от неговото посвещаване. Всеки юбилей е всъщност една равностметка, един отчет за свършеното, едно измерване на ръста. Тази книга ще бъде най-вероятно едно от малкото трайни свидетелства и послания на юбилея, които ще се запазят във времето. Всичко останало бързо избледнява. Така погледнато, сборникът „50 години висше образование за куклен театър“ е и нещо като километричен камък по пътя на реализацията на една културна мисия. Той е опит да се огледа и най-вече да се осмисли постигнатото в този сектор на нашето висше театрално образование. Той е опит за равностметка. Тази е неговата най-силна и лично за мен най-привлекателна страна.

Мога да си представя трудностите, с които е трябвало да се справя съставителят на сборника, проф. Дойчина Синигерска, при осъществяването на такъв

замисъл. Веднага ще кажа, че се е справила много добре, като е използвала една гъвкава съставителска тактика, за да осигури участието на повечето от заслужителните за такъв юбилеен сборник автори, прилагайки в едни случаи формата на интервю, в други случаи заемки от стари публикации и т.н. В крайна сметка мозайката от повече от 20 отделни текстове – различни по насоченост и проблематика – успява да даде на читателя една достатъчно широка представа за разнообразието на материята, на темите и размислите, които занимават преподавателите в областта на теорията и практиката на кукленото изкуство. Напълно нормално е в съдържанието на сборника да доминират въпросите, пряко свързани с обучението, с методиката, с конкретния опит на даден педагог. Текстовете с такъв „педагогически“ профил преобладават и те са особено интересни като документи за характера и равнището на обучението. Техните автори анализират собствената си преподавателска практика, озлеждат и систематизират резултатите от тази практика, очертават етапите на учебния процес. Това е реалният плод на техния най-често дългогодишен труд. Не мога да не отбележа, че в тези текстове много добро впечатление прави желанието на повечето автори да постигнат синтеза между личния си творчески опит на високо ценени професионалисти с опита си на педагози. За читателя е приятно да установи, че авторитетът на преподавателското тяло е защитен с имената на едни от най-изтъкнатите творци на нашия куклен театър.

Както се полага за юбилеен сборник, някои от текстовете са обърнати повече към историята – те не са исторически изследвания, а са предимно лични спомени за общо взето нелекото изкачване по стъпалата на изминалите 50 години – стъпалата на съграждането на онова, което днес с право се счита за постижение. Тъкмо този род текстове захранват у читателя пред-

ставата за съграждането като процес, като търсене, като постепенно движение към усъвършенстване.

Съзнателно избягвам да споменавам имена на автори и заглавия на текстове. И едните, и другите са много, пък и не мисля, че точно това се очаква от мен. Напълно разбираемо за случая, погрешбата на авторите е направена не по азбучен ред, а по академично старшинство, така че редицата се води от основоположниците проф. Атанас Илков и проф. Николина Георгиева (преди тях са само ректорът на НАТФИЗ и доайнът Хенрик Юрковски), следвани от група професори – техни възпитаници и от друга група по-младши преподаватели. Но аз предполагам, че въпреки големия брой на имената, в сборника не е представен целият преподавателски състав.

При цялата пъстрота на теми и проблеми, застъпени в текстовете на сборника, като читател аз оставам с впечатлението, че един проблем тревожи повечето, ако не всички педагози. Имплицирно той се съдържа навсякъде, където става въпрос за куклената специфика като граница, която чертае автономната територия на обучението по куклено театрално изкуство и я отделя от всяка друга територия на театрално обучение. В края на интересната студиум на проф. Славчо Маленов „Марционетката в нас“ с особена остроота отекват няколко ключови питання. „Проблемът днес – пише проф. Маленов – не е в това дали правим илюзорен или метафоричен театър и дали той е куклен или не, а в инерцията и липсата на яснота какво правим всъщност? Ако това е театър, къде се нарежда днешният му ген в поредицата от успехи, с които се гордеем?“ А доц. Боряна Георгиева в статията „За творческото куклено-театрално мислене“ дава още по-ясен смисъл на питането: „Изповядвам творческата позиция, – пише тя – че отсъствието или присъствието на кукла не го прави куклено, не определя един художествен акт дали е белязан с куклено мислене, а отношението, което се влага, в гледната точка, през която то се прокарва и степента на обобщение и художествена хиперболизация.“

Тези два цитата избяждат на повърхността голямото питане, което подмолно преминава през повечето текстове от сборника, това е питането, предизвикано от днешния разцвет на феномена „куклен театър без кукла“. Не крия, че и мен този феномен ме занимава. Но това не е причина да се впускам точно сега в неговото обсъждане. Така или иначе, ако днес пред кукления театър – респективно пред куклената педагогика – стои някакво предизвикателство, това предизвикателство е тъкмо въпросният феномен. Възможно ли е „кукленият театър без кукла“ да наложи в близко бъдеще преразглеждането на самата система на обучение? И в каква посока? Очевидно актьорът, веднъж излязъл пред някогашния параван, трудно ще бъде върнат обратно. Очевидно е също, че той все по-лесно се освобождава и от куклата. Той все повече се превръща просто в актьор. И тогава няма ли да се наложи изискванията към неговата подготовка да се съобразят с това ново положение? Мисля, че подобни разсъждения вълнуват преподавателското тяло и те може да се окажат ориентири на развитието на педагогическата теория и практиката през периода до следващия юбилей.

Накрая не мога да не похваля съставителката за няколкото справочни приложения, които сполучливо допълват съдържанието на сборника с информация за завършилите през изминалите 50 години випуски по актьорство за куклен театър, по режисура, сценография и дори театрознание за куклен театър, както и репертоарът на Учебния куклен театър. Така имах възможност да науча, например, че името на Съни Сънински е всъщност Александър Иванов. Това илюстрира достатъчно убедително ползата от подобен справочен апарат.

Юбилейният сборник „50 години висше образование за куклен театър“ е една богата на съдържание книга, която лично аз бих се радвал да имам в библиотеката си. Такива книги носят белега на празничния повод, за който са съставени, те са нещо като словесен паметник. Те не се четат на един дъх, но винаги са готови да дадат нещо интересно и умно на читателя си. ■

„50 Years of Higher Education in Puppet Theater“ – a Book with Great Variety of Topics

Prof. Vasil Stefanov

A few days ago, when on the phone, I quickly said yes to Prof. Sinigerska about „presenting“ an anniversary book, dedicated to the 50-year anniversary of higher education in „Puppet Theater“, I did not realize, that this had been an imprudent decision of mine. Imprudent, because I did not know anything about the contents of this book, nor about its authors, did not even know its length or

its cover design. Later that day, when I was holding the book in my hands, and later on, when I started to read the texts, I did not feel sorry for having acted imprudently. The way the studies and articles were arranged in the collection (somehow in chronological order), brought me back in the time of the beginning – 50 years ago, when I myself had to do with puppet theater. That even reminded me that I was a

member of the examining committee, which selected the university students for the first year in „Puppet Acting“ in 1962. And that was a nice memory – really nice.

I think that the tasks, set by a similar collection book, are traditionally defined by the specific anniversary occasion, so to say – by its dedication. Each anniversary is actually a balance-sheet, a report on the work done, an